

HJALMAR SÖDERBERG

Doktor Glas



AVSNITT 3: 5 juli – 9 juli

5 juli.

Sommarsöndag. Damm och kvalm överallt, och bara fattigt folk i rörelse. Och fattigt folk är tyvärr mycket osympatiskt.

Vid fyratiden satte jag mig på en liten ångslup¹ och for ut till Djurgårdsbrunn för att äta middag. Min hushållerska var bjuden på begravning och skulle dricka kaffe i det gröna efteråt. Det var ingen nära anförvant² eller vän till henne som var död, men en begravning är i alla fall ett stort nöje för en kvinna av hennes klass, och jag hade inte hjärta att neka henne permission. Jag kunde alltså inte få någon middag hemma. Egentligen var jag också bortbjuden till bekanta på en villa i skärgården; men jag kände ingen lust. Jag tycker inte så mycket om varken bekanta eller villor eller skärgården. Framför allt inte skärgården. Ett landskap hackat till kalops³. Små holmar, små vatten, små bergknallar och små mariga⁴ träd. Ett blekt och fattigt landskap, kallt i färgen, mest grått och blått, och likväl inte fattigt nog att äga ödslighetens storhet. När jag hör människor berömma skärgårdens vackra natur misstänker jag alltid att de ha helt andra saker i tankarna, och vid närmare undersökning visar det sig nästan alltid att misstanken bekräftas. Den ena tänker på den friska luften och de sköna baden, den andra på sin segelbåt och den tredje på abborrharna, och allt detta går för dem under rubriken vacker natur. Här om dagen talade jag med en ung

¹ ångslup: ångbåt

² anförvant: släkting

³ kalops: köttgryta, klassisk svensk husmanskost

⁴ marig: förkrympt, kan även betyda svår, jobbig

flicka, som var förtjust i skärgården, men det visade sig under samtalets gång att hon egentligen tänkte på solnedgångarna, och kanske också på en student. Hon glömde att solen går ned överallt och att studenten är flyttbar. Jag tror inte att jag är alldeles otillgänglig för naturskönhet, men då måste jag resa längre bort, till Vättern eller Skåne, eller till havet. Det har jag sällan tid till, och på de tre eller fyra närmaste milens omkrets från Stockholm har jag aldrig träffat på något landskap som kan jämföras med Stockholm självt – med Djurgården och Haga och trottoarkanten vid strömmen utanför Grand. Därför stannar jag för det mesta i staden sommar och vinter. Jag gör det så mycket hellre som jag har ensittarens ständiga begär att se folk omkring mig – främmande människor väl att märka, som jag inte känner och inte behöver tala med.

Jag kom alltså till Djurgårdsbrunn och fick ett bord vid glasväggen i den låga paviljongen. Kyparen skyndade fram med matsedeln och bredde diskret en ren servett över de rester av kalvstekssås och Battys senap som ett tidigare middagssällskap lämnat kvar, och då han i nästa ögonblick räckte mig vinlistan rörde han med den korta, hastigt framkastade frågan: Chablis⁵? att hans minne rymde kanske lika omätliga fonder av detaljkunskaper som mången professors. Jag är ingen flitig källarkund, men det är sant att jag nästan aldrig dricker något annat vin än chablis, när jag då och då äter middag ute. Och han var gammal i facket och kände sina pappenheimare⁶. Den första ungdomsyran hade han stillat med att balansera punschbrickor⁷ i Berns, med en mognare ålders allvar hade han fyllt mera invecklade plikter som matsalskypare på Rydberg och Hamburger börs, och vem vet vilken tillfällig ogunst⁸ av ödet som var skuld till att han nu med glesnande hjässa och litet flottigare frack verkade i sitt kall på ett något enklare ställe. Han hade med åren fått en prägel av att höra hemma överallt, där det luktar mat och korkas upp buteljer. Det glädde mig att se honom, och vi växlade en blick av hemligt förstånd.

⁵ *chablis*: en sorts vitt franskt vin

⁶ *känna sina pappenheimare*: uttryck som betyder att man vet vilka man har att göra med och har koll på deras mindre positiva drag

⁷ *punsch*: en svensk likör, söt spritdryck

⁸ *ogunst*: onåd, ovilja; ogynnsam behandling

Jag såg mig omkring bland publiken. Vid bordet näst intill satt den sympatiske unge man, som jag brukar köpa cigarrer av, och smorde kråset med sin flicka, en täck⁹ liten bodfröken med kvicka rättögon. Litet längre bort satt en aktör med hustru och barn och torkade sig om munnen med slätrakad prästerlig värdighet. Och borta i en vrå satt ett ensamt gammalt original, som jag känner igen från gatan och kaféerna sedan väl tjugu år tillbaka, och delade sin middag med sin hund, gammal och litet grå i pälsen också han.

Jag hade fått min chablis och satt och njöt av solstrålarnas lek med den lätta ljusa drycken i mitt glas, då jag helt nära mig hörde en fruntimmersröst som jag tyckte mig känna igen. Jag såg upp. Det var ett herrskap som just kom in, en herre, en fru och en liten gosse på fyra, fem år, ett mycket vackert barn, men dumt och löjligt utstyrt i ljusblå sammetsblus och spetskrage. Det var frun som förde ordet, och hennes röst föreföll mig bekant: där ska' vi sitta – nej, inte där – där skiner solen – nej, där har vi ingen utsikt – var är vaktmästarn?

Plötsligt kände jag igen henne. Det var samma unga kvinna som en gång hade vridit sig i gråt på golvet i mitt rum och tiggt och bett att jag skulle hjälpa henne – att jag skulle befria henne från barnet som hon väntade. Så blev hon gift med den bodknodden¹⁰ som hon så gärna ville ha, och fick sitt barn – litet för raskt, men det gör ingenting nu – och här ha vi alltså *corpus delicti*¹¹ i sammetsblus och spetskrage. Nå, min lilla fru, vad säger ni nu – fick jag inte rätt? Skandalen, den gick över, men er lilla gosse har ni kvar, och har glädje av honom ...

Men jag undrar i alla fall om det verkligen är det barnet. Nej, det kan det ju inte vara. Gossen är fyra, högst fem år, och det är minst sju eller åtta år sedan den där historien passerade; det var ju strax i början av min praktik. Vad kan det då ha blivit av det första barnet? Kanske det förolyckades¹² på något sätt. Nå, det gör heller ingenting, eftersom de tyckas ha reparerat skadan sedan ...

⁹ täck: söt

¹⁰ bodknodd: föraktfullt om någon som arbetar i handelsbod, motsvarande mataffär i dag

¹¹ corpus delicti: synligt bevis på ett brott som har begåtts; t.ex. ett lik efter ett mord

¹² förolyckas: dö genom olyckshändelse

Jag tycker inte så mycket om herrskapet för resten, när jag ser närmare på dem. Frun är ung och rätt vacker ännu, men hon har lagt litet på hullet och fått nästan väl blomstrande hy. Jag misstänker att hon går på konditorier om förmiddagarna och dricker porter med bakelse och skvallrar med sina väninnor. Och herrn är en bod-donjuan¹³. Skall jag döma honom efter utseendet och fasonerna, så är jag böjd för att tro att han är så otrogen som en tupp. Dessutom ha bägge det där sättet att gräla på kyparen i förskott för den försumlighet¹⁴ som de vänta av honom: ett sätt, som gör mig illamående. Patrask¹⁵, med ett ord.

Jag sköljde ner mina blandade intryck med en stor klunk av det lätta, syrliga vinet och såg ut genom det stora öppna skjutfönstret. Därute låg landskapet rikt och lugnt och varmt i eftermiddagssolen. Kanalen speglade strändernas grönska och himlens blå. Ett par kanoter med roddare i randig trikå ilade tyst och lätt in under bron och blevo borta, bicyklister rullade fram över bron och spredos över vägarna, och i gräset under de stora träden sutto människorna i grupper och njöto av skuggan och den vackra dagen. Och över mitt bord fladdrade två gula fjärilar.

Och medan jag satt så och lät blicken sjunka in och vila i den djupa sommargrönskan där ute, gled mina tankar in på en fantasi som jag roar mig med ibland. Jag har litet sparade pengar, ett tiotusental kronor eller litet mer, i goda värdepapper. Om fem sex år eller så har jag kanske samlat nog för att kunna bygga mig ett hus på landet. Men var skall jag bygga det? Det måste vara vid havet. Det skall vara på en öppen kust, utan holmar och skär. Jag vill ha fri horisont, och jag vill höra havet. Och jag vill ha havet i väster. Solen skall gå ner där.

Men det är också en annan sak som är lika viktig som havet; jag vill ha rik grönska och stora susande träd. Inga tallar och granar. Ja, tallarna gå ändå an, när de äro höga och raka och starka och ha lyckats bli vad de äro ämnade till; men den naggade konturen av en granskog

¹³ *bod-donjuan*: handelsbod, se ovan. *Donjuan* = en man som flörtar mycket och har många sexuella relationer, efter den fiktiva gestalten Don Juan.

¹⁴ *försumlighet*: slarv

¹⁵ *patrask*: drägg, slödder

mot himlen pinar mig på ett sätt som jag inte kan förklara. Dessutom regnar det ju ibland på landet som i staden, och en granskog i regnväder gör mig alldeles sjuk och eländig. Nej, det skall vara en arkadisk ängd¹⁶ med långsam sluttning ned mot stranden och grupper av stora bladrika träd, som slå gröna valv över mitt huvud.

Men tyvärr, kustnaturen är icke sådan; den är rå och snål. Och av blåsten från havet bli träden knotiga och små och förkrympta. Den kust, där jag vill bygga och bo, får jag aldrig se.

Och så att bygga ett hus; det är också en historia. Först tar det ett par år innan det blir färdigt, och troligtvis dör man under tiden; så tar det ytterligare ett par tre år innan det blir i ordning, och sedan dröjer det ännu bortåt femtio år innan det blir riktigt trevligt ...

En hustru borde väl egentligen också höra till saken. Men det har nu sina sidor. Jag har så svårt att fördraga¹⁷ den tanken att någon ser på mig medan jag sover. Ett barns sömn är vacker, en ung kvinnas också, men knappast en mans. Man säger att en hjältes sömn vid lägerelden, med ränseln till huvudgård¹⁸, skall vara vacker att se, och det är möjligt, ty han är så trött och sover så gott. Men hur kan mitt ansikte se ut, när tanken ligger i dvala? Jag ville knappt se det själv om jag kunde, än mindre bör någon annan se det.

Nej, det finns ingen lyckodrom som inte till sist biter sig själv i svansen.

Ofta undrar jag också, vilken natur jag helst skulle välja ut åt mig, om jag aldrig hade läst en bok och aldrig sett ett konstverk. Kanske jag aldrig ens skulle tänka på att välja då – kanske skärgården med sina knallar vore god nog åt mig då. Alla mina tankar och drömmar om natur äro troligtvis byggda på intryck från dikt och konst. Av konsten har jag lärt min längtan efter att få lustvandrade på de gamla florentinarnas¹⁹ blomsterängar och gunga på Homeros' hav och böja knä i Böcklins²⁰

¹⁶ arkadisk ängd: idyllisk trakt; syftar på lantligt landskap med får och herdar

¹⁷ fördraga: stå ut med

¹⁸ ränsel: ryggsäck; huvudgård: kudde

¹⁹ florentinare: invånare i Florens, Italien.

²⁰ Arnold Böcklin (1827–1901), schweizisk konstnär, populär på 1890-talet; hans målningar präglas ofta av en svärmodigt romantisk stämning. En av hans målningar heter "Helig lund".

heliga lund. Ack, vad skulle mina egna fattiga ögon se i världen, lämnade åt sig själva, utan alla dessa hundra eller tusen lärare och vänner bland dem som ha diktat och tänkt och sett för oss andra. Ofta tänkte jag i min ungdom: den som fick vara med; den som kunde vara med. Den som kunde få giva något en gång, icke bara ständigt taga emot. Det är så ödsligt att gå ensam med en ofruktbar själ; man vet inte vad man skall hitta på för att känna sig vara något och betyda något och få litet aktning för sig själv. Det är troligtvis en stor lycka att de flesta äro så anspråkslösa i den vägen. Jag var det icke, och det har pinat mig länge, fast jag tror att det värsta är över nu. Diktare kunde jag ju inte bli. Jag ser ingenting, som icke andra redan ha sett och givit form och gestalt. Jag känner ju några författare och konstnärer; underliga figurer i mitt tycke. De vilja ingenting, eller när de vilja något, göra de motsatsen. De äro bara ögon och öron och händer. Men jag avundas dem. Icke så att jag ville avstå från min vilja för deras syner, men jag skulle önska mig deras ögon och öron på köpet. Ibland när jag ser en av dem sitta tyst och frånvarande och se ut i det tomma, tänker jag för mig själv: kanske ser han just nu något som ingen har sett förr och som han inom kort skall tvinga tusen andra att se, och bland dem också mig. Vad de yngsta bland dem producera förstår jag mig visserligen inte på – inte ännu! – men jag vet och förutser, att om de bara en dag bli erkända och berömda, kommer också jag att förstå och beundra dem. Det är som med de nya moderna i kläder, möbler och allting annat; det är bara de stelnade och förtorkade, de för länge sedan färdiga, som kunna stå emot. Och diktarna själva, är det då verkligen de som skriva tiden lagar? Ja, gud vet. Det tycker jag ändå knappt att de se ut till. Jag tänker snarare att de äro instrument som tiden spelar på, *eolsharpor*²¹ som vinden sjunger i. Och vad är jag? Inte ens så mycket. Jag har inga egna ögon. Jag kan ju inte ens se på supen och rädisorna på bordet där borta med mina egna ögon, jag ser på dem med Strindbergs och tänker på en *sexa* på Stallmästargården²² som han åt i sin ungdom. Och då

²¹ *eolsharpa*: ett stränginstrument där vinden sätter strängarna i rörelse

²² *en sexa på Stallmästaregården*; *sexa*: lättare måltid med alkohol; förekommer flera gånger i Strindbergs *Giftas*.

kanotiärerna nyss ilade förbi på kanalen i sina randiga tröjor, var det mig ett ögonblick som om Maupassants skugga ilade före dem.²³

Och nu, när jag sitter vid mitt öppna fönster och skriver detta vid ett fladdrande ljus – ty jag har motvilja mot att röra vid fotogenlampor, och min hushållerska sover för gott efter sitt begravningskaffe med dopp för att jag skulle ha hjärta att väcka henne – nu, då ljuslågan flämtar i draget och min skugga på den gröna tapeten fladdrar och skälver liksom lågan och vill få liv – nu tänker jag på Andersen²⁴ och hans saga om skuggan, och det tycks mig att jag själv är skuggan som ville bli människa.

6 juli på morgonen.

Jag måste anteckna min dröm, som jag hade i natt:

Jag stod vid pastor Gregorius' bädd; han låg sjuk. Övre delen av hans kropp var blottad, och jag lyssnade på hans hjärta. Sängen stod i hans arbetsrum; en kammarorgel²⁵ stod i ett hörn, och någon spelade på den. Ingen koral, knappt en melodi. Bara formlösa fugaartade²⁶ tongångar fram och tillbaka. En dörr stod öppen; det oroade mig, men jag kunde inte komma mig för att få den stängd.

– Är det allvarligt? frågade prästen.

– Nej, svarade jag, allvarligt är det inte; men det är farligt.

Jag menade, att det som jag tänkte på var farligt för mig själv. Och jag tyckte i drömmen att jag uttryckte mig djupsinnigt och fint.

– Men för säkerhets skull, tillade jag, kan vi ju skicka till apoteket efter några nattvardskapslar.

– Skall jag opereras? frågade prästen.

Jag nickade.

– Det torde bli nödvändigt. Pastorns hjärta duger inte alls, det är för gammalt. Vi får lov att ta bort det. Det är för resten en alldeles ofarlig operation, den kan utföras med en vanlig papperskniv.

²³ *Guy de Maupassant* (1850–1893), fransk författare; *kanotiär*: av franska *canotier*: roddare. Maupassant både rodde själv och använde roddare som motiv i en del av sina berättelser.

²⁴ *Hans Christian Andersen* (1805–1875), dansk författare som skrev många sagor.

²⁵ *kammarorgel*: en mindre orgel

²⁶ *fuga*: flerstämmigt musikstycke där samma tema återkommer i de olika stämmorna

Detta föreföll mig som en helt enkel vetenskaplig sanning, och jag hade just en papperskniv i handen.

– Vi lägger bara en näsduk över ansiktet.

Prästen stönade högt under näsduken. Men i stället för att operera honom tryckte jag hastigt på en knapp i väggen.

Jag tog bort näsduken. Han var död. Jag kände på hans hand; den var iskall. Jag såg på min klocka:

– Han har varit död i minst två timmar, sade jag för mig själv.

Fru Gregorius steg upp från orgeln, där hon hade suttit och spelat, och kom fram till mig. Hennes blick tycktes mig bekymrad och sorgsen, och hon räckte mig en knippa mörka blommor. Och då först såg jag att hon smålog tvetydigt²⁷, och att hon var naken.

Jag sträckte armarna emot henne och ville draga henne till mig, men hon vek undan, och i det samma stod Klas Recke i den öppna dörren.

– Doktor Glas, sade han, i min egenskap av tillförordnad kansli-sekreterare förklarar jag er häktad!

– Det är för sent nu, svarade jag honom. Ser du ingenting?

Jag pekade på fönstret. Ett rött eldsken slog in genom rummets bägge fönster, det var plötsligt ljust som mitt på dagen, och en kvinnoröst, som tycktes komma från ett annat rum, jämrade och kved: världen brinner, världen brinner!

Och jag vaknade.

Morgonsolen stod rätt in i rummet, jag hade inte dragit ned gardinen på kvällen då jag kom hem.

Besynnerligt. De senaste dagarna har jag ju alls inte tänkt på den fula prästen och hans vackra hustru. Inte velat tänka på dem.

Och Gregorius har ju rest till Porla.

*

Jag skriver inte ner alla mina tankar här.

Jag skriver sällan ner en tanke första gången den kommer till mig. Jag väntar och ser, om den kommer igen.

²⁷ tvetydig: dubbeltydig, tvivelaktig

7 juli.

Det regnar, och jag sitter och tänker på obehagliga saker.

Varför sade jag nej åt Hans Fahlén den där gången förra hösten, då han kom till mig och bad att få låna femtio kronor? Det är visserligen sant att jag kände honom bra litet. Men han skar halsen av sig veckan därpå.

Och varför lärde jag mig inte grekiska då jag gick i skolan? Det retar mig så att jag kan bli sjuk. Jag läste det ju i fyra år. Var det kanske för att min far hade tvingat mig att välja det i stället för engelska, som jag föresatte mig att ingenting lära? Hur kan man vara så djuriskt dum! Allt annat lärde jag mig ju, till och med det nonsens som kallades logik. Men jag läste grekiska i fyra år, och jag kan ingen grekiska.

Och det kan omöjligt ha varit min lärares fel, ty han blev statsråd sedan.

Jag har lust att leta fram skolböckerna igen och se till om jag kan lära mig något nu, det är kanske inte för sent.

*

Jag undrar hur det kan vara att ha ett brott att ångra.

*

Jag undrar om inte Kristin har middagen färdig snart ...

*

Blåsten ruskar om i träden på kyrkogården, och regnet skvalar i takrännan. En fattig slusk med en butelj i fickan har sökt skydd under kyrktaket, i en vrå invid en strävpelare²⁸. Han står stödd mot den röda kyrkomuren, och hans blick irrar from och blå bland de drivande molnen. Det dryper av de två magra träden vid Bellmans grav. Snett över kyrkogårdshörnet ligger ett beryktat hus²⁹; en flicka i lentyget³⁰ tassar fram till ett fönster och rullar ner gardinen.

Men nere bland gravarna går församlingens kyrkoherde försiktigt genom smutsen med paraply och galoscher, och nu kryper han in genom den lilla dörren till sakristian³¹.

²⁸ *strävpelare*: en stöttande pelare i gotisk arkitektur

²⁹ *ett beryktat hus*: en bordell; beryktad = ökad

³⁰ *i lentyget*: i nattlinne eller underklänning

³¹ *sakristia*: sidorum i kyrka, prästens omklädningsrum

*

A propos, varför går prästen alltid in i kyrkan genom en bakport?

9 juli.

Det regnar allttjämt. Dagar som dessa äro släkt med allt hemligt gift i min själ.

Nyss, då jag var på hemväg från mina sjukbesök, växlade jag i ett gathörn en hastig hälsning med en man, som jag inte tycker om att möta. Han har förnärmat mig en gång, djupt, fint, och under sådana omständigheter att jag inte ser någon möjlighet att betala det.

Sådant tycker jag inte om. Det angriper min hälsa.

*

Jag sitter vid chiffonnjéklaffen³² och drar ut den ena lådan efter den andra och tittar på gamla papper och saker. Ett litet gulnat tidningsurklipp faller mig i händerna:

Finns det ett liv efter detta? Av theol. dr H. Cremer. Pris 50 öre.

John Bunyans uppenbarelser. En framställning av det kommande livet, himlens härlighet och helvetets fasor. Pris 75 öre.

■ **Människans egna kraft.** ■ Rätta vägen till utmärkelse och rikedom av S. Smiles. Pris 3:50, eleg. inb. i klotb. med guldsnitt 4:25.

Varför har jag gömt³³ denna gamla annons? Jag minns, jag klippte ur den när jag var fjorton år, det året då min fars förmögenhet gick upp i rök. Jag sparade av mina små fickpengar, och till sist köpte jag mr Smiles bok, dock inte med guldsnitt. Då jag hade läst den sålde jag den strax i ett antikvariat; den var för överdrivet dum.

Men annonsen har jag kvar. Den är också värdefullare.

Och här är en gammal fotografi: lantstället, som vi hade några år. Mariebo hette det, efter min mor.

Fotografen är gulnad och blekt, och det ligger som en dimma över det vita huset och granskogen där bakom. Ja, så såg det ut där under gråa och regniga dagar.

Jag hade just aldrig så roligt där. Om somrarna fick jag alltid så mycket stryk av min far. Jag var visst ett svårhanterligt barn på de tider, då jag inte hade skolan och läxläsningen.

³² *chiffonjé*: kombination av byrå och skrivbord; *klaff*: ned- och uppfällbar bordsyta

³³ *gömma*: förr ofta = spara

En gång fick jag stryk orättvist. Det hör nästan till mina bästa barndomsminnen. Det gjorde ont i skinnet naturligtvis, men gott i själen. Jag gick ner till sjön efteråt, det blåste nästan storm och skummet yrde ända upp i mitt ansikte. Jag vet inte om jag någonsin senare har känt en så behaglig översvämning av ädla känslor. Jag förlät min far; han hade ett så häftigt lynne³⁴, och han hade också så mycket bekymmer för sina affärer.

Svårare var det att förlåta honom alla de gånger han gav mig stryk rättvist; jag vet inte om jag har förlåtit honom det riktigt ännu. Som den gången då jag trots det strängaste förbud återigen hade bitit sönder mina naglar. Vad han slog mig! Och i timmar efteråt drev jag omkring i ösregn i den eländiga granskogen och grät och svor.

Det var aldrig något riktigt lugn över min far. Han var sällan glad, och då han icke var det kunde han icke heller fördraga andras glädje. Men fester tyckte han om; han hörde till de dystra slösarna. Han var rik och dog fattig. Jag vet inte om han var fullt hederlig; han låg ju i så stora affärer. Hur jag undrade som barn över ett skämtsamt ord, som jag en gång hörde honom fälla till en av sina affärsvänner: »Ja, min kära Gustaf, det är inte så lätt att vara hederlig när man förtjänar så mycket pengar som vi» ... Men han var sträng och hård och hade fullkomligt klara och bestämda begrepp om plikten, när det gällde andra. För sig själv finner man ju alltid omständigheter, som ursäktar ett undantag.

Men det värsta var, att jag alltid kände en så stark fysisk motvilja mot honom. Hur jag pinades, då jag som liten pojke måste bada tillsamman med honom och han ville lära mig simma. Jag slingrade mig som en ål ur hans händer, jag tyckte gång på gång att jag höll på att drunkna och var nästan lika rädd för döden och för beröringen med hans nakna kropp. Han anade väl icke heller hur denna rent kroppsliga motvilja skärpte min pina de gånger, då han gav mig stryk. Och ännu långt senare var det mig en plåga då jag på resor eller eljest tillfälligtvis måste sova i samma rum som han.

³⁴ *lynne*: humör

Och ändå höll jag av honom. Kanske mest därför att han var så stolt över mitt goda huvud. Och också därför att han alltid var så fint klädd. En tid hatade jag honom också, därför att han inte var god mot min mor. Men så blev hon ju sjuk och dog. Jag märkte då, att han sörjde henne mera än jag själv förmådde med mina femton år, och då kunde jag ju inte hata honom längre.

Nu äro de borta bägge. Och borta äro de alla – alla de som gingo och stodo bland möblerna i min barndoms hem. Ja, inte alla, men de som jag brydde mig något om. Bror Ernst, som var så stark och så dum och så snäll, min hjälp och mitt beskydd i alla skolpojkslivets äventyrligheter – borta. Till Australien for han, och ingen vet om han lever eller är död. Och min vackra kusin Alice, som stod så blek och rak vid pianot och sjöng med en sömngångerskas ögon och med en röst som skimrade och brann, sjöng så att jag skakades av frossa där jag satt hopkrupen i en vrå av den stora glasverandan, sjöng så som jag aldrig får höra någon sjunga mer, vad blev det av henne? Gift med fattigdomen, med en lärare i en småstad, och gammal redan och sjuk och förtärd³⁵. Jag föll i en plötslig gråtkramp då jag träffade henne förra julen hos hennes mor, det smittade henne, och vi gräto bägge ... Och hennes syster Anna med de heta kinderna, hon som hade samma feber i dansen som systern i sången, hon rymde från sin lymmel³⁶ till man med en annan lymmel, och blev övergiven. Nu lever hon av sin kropp i Chicago, säger man. Och deras far, den goda, vackra, kvicka morbror Ulrik, som de alltid sade att jag liknade fast jag liknade honom fult, han drogs med i samma krasch som störtade min far och dog som han i en knappt maskerad misär ... Vad var det för en pest som rev bort dem alla på några få år, till graven eller till ett skuggliv i elände, alla, alla, också de flesta av vännerna som fordom fyllde våra rum i festernas dagar?

Gud vet vad det var. Men det är borta alltsammans.

Och Mariebo, det heter visst nu Sofielund.



³⁵ förtärd: avmagrad, tärd (även uppäten)

³⁶ lymmel: usling